

UCHWAŁA Nr 307 RADY MINISTRÓW

z dnia 13 września 1966 r.

w sprawie czynów społecznych oraz pomocy Państwa w ich organizowaniu i realizacji.

W celu dalszego usprawnienia działalności prowadzonej w ramach dobrowolnie podejmowanych czynów społecznych, zmierzającej do przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego i kulturalnego kraju, Rada Ministrów uchwala, co następuje:

Rozdział 1.

Pojęcie i rodzaje czynów społecznych.

§ 1. 1. Czynem społecznym w rozumieniu niniejszej uchwały jest dobrowolna działalność ludności, zmierzająca przez udzielenie własnych środków finansowych, materiałowych i robocizny lub niektórych z tych środków do realizacji określonego zadania, polegającego na wykonaniu:

- 1) robót inwestycyjnych lub dokonaniu zakupów środków wyposażenia,
  - 2) robót remontowych,
  - 3) prac porządkowych, w których wyniku uzyskiwane są efekty mające charakter trwały (np. odgruzowanie, uporządkowanie i zagospodarowanie terenu),
- w zakresie obiektów stanowiących własność społeczną.

2. Czyny społeczne mogą być realizowane w formie udziału środków ludności (robocizna, środki materiałowe, pieniężne) w wykonywaniu zadań inwestycyjnych (remontowych) objętych narodowym planem gospodarczym lub w formie realizacji samodzielnych zadań inwestycyjnych (remontowych), jeżeli co najmniej 50% nakładów na te zadania stanowią środki własne, określone w ust. 3.

3. Do środków własnych stanowiących podstawę realizacji zadań w ramach czynów społecznych zalicza się:

- 1) środki finansowe zgromadzone przez ludność,
- 2) materiały budowlane dostarczone przez ludność,
- 3) robociznę ludności,
- 4) środki państwowych zakładów pracy (przedsiębiorstw) pochodzące z funduszy zakładowych lub innych funduszy przeznaczonych dla załogi,
- 5) środki spółdzielni i ich związków, pochodzące z udziału czystej nadwyżki,
- 6) nie pochodzące z dotacji środki działających najwyżej w skali powiatu lokalnych organizacji społecznych, w tym również kółek rolniczych.

4. Na realizację samodzielnych zadań wykonywanych w ramach czynów społecznych może być w uzasadnionych wypadkach udzielona ze strony Państwa pomoc, w szczególności w formie dotacji finansowej i przydziału niezbędnych materiałów budowlanych.

§ 2. 1. W narodowym planie gospodarczym (NPG) na dany rok określone są szacunkowo globalne rozmiary nakładów na budownictwo inwestycyjne, przewidywanych do wykonania w ramach czynów społecznych, jak również rozmiary pomocy Państwa w zakresie środków z budżetu centralnego i w zakresie przydziału podstawowych asortymentów materiałów budowlanych.

2. Środki pomocy, o których mowa w ust. 1, powinny być przydzielane przede wszystkim na realizację zadań w zakresie:

- 1) budowy dróg i mostów,
- 2) budowy i rozbudowy szkół, internatów oraz domów mieszkalnych dla nauczycieli,
- 3) budowy zakładów społecznych służby zdrowia,
- 4) budowy i wyposażenia urządzeń przeciwpożarowych.

3. W miarę możliwości, po uprzednim uwzględnieniu potrzeb w zakresie zadań wymienionych w ust. 2, środki z budżetu centralnego mogą być przydzielone również na realizację innych czynów społecznych, związanych z budownictwem inwestycyjnym lub remontowym. Na realizację tych czynów pomoc finansowa powinna być udzielana przede wszystkim ze środków budżetów rad narodowych oraz ze środków pozabudżetowych.

§ 3. 1. Na realizację samodzielnych zadań wykonywanych w ramach czynów społecznych (§ 1 ust. 2) może być udzielana pomoc finansowa ze środków budżetowych lub ze środków pozabudżetowych.

2. Pomoc ze środków budżetowych jest udzielana z przeznaczonych na ten cel:

- 1) środków z budżetu centralnego (§ 2 ust. 1),
- 2) środków wygosparowanych z nadwyżek budżetów terenowych,
- 3) środków wygosparowanych w trybie przewidzianym w § 5 ust. 3.

3. Pomoc finansowa ze środków pozabudżetowych może być udzielana z różnych funduszy społecznych i celowych o zasięgu wojewódzkim i krajowym, zgodnie z zasadami gospodarowania tymi funduszami, a w szczególności ze środków:

- 1) Totalizatora Sportowego,
- 2) regionalnych gier liczbowych,
- 3) różnych organizacji społecznych i spółdzielczych.

4. Państwowe i spółdzielcze zakłady pracy mogą udzielać pomocy w realizacji czynów społecznych w zakresie środków finansowych oraz materiałowych i technicznych (materiały budowlane, praca sprzętu i środków transportowych), z uwzględnieniem obowiązujących przepisów.

§ 4. 1. Łączne rozmiary pomocy finansowej ze środków budżetowych oraz ze środków pozabudżetowych na realizację zadania wykonywanego w ramach czynu społecznego nie mogą przekraczać 50% wartości tego zadania.

2. Prezydya powiatowych rad narodowych ustalają w ramach określonych w ust. 1 zakres oraz rozmiary pomocy finansowej ze środków budżetowych i pozabudżetowych przeznaczonej na realizację zadań inwestycyjnych wykonywanych w ramach czynów społecznych, kierując się w szczególności:

- 1) znaczeniem gospodarczym i społeczno-kulturalnym realizowanych zadań,
- 2) możliwościami i stopniem nagromadzenia środków własnych przez zainteresowanych,
- 3) dążeniem do zapewnienia sprawnego wykonawstwa i możliwie szybkiego uzyskania zamierzonych efektów.

3. Prezydya gromadzkich, osiedlowych, miejskich i dzielnicowych rad narodowych kierując się wskazaniem zawartymi w ust. 1 i 2 ustalają zakres oraz rozmiary pomocy finansowej ze środków budżetowych i pozabudżetowych, przeznaczonej na realizację wykonywanych w ramach czynów

społecznych zadań nie polegających na budownictwie inwestycyjnym.

4. Pomoc finansowa ze środków pozabudżetowych (§ 3 ust. 3) przydzielana jest przez jednostki gospodarujące tymi środkami po uprzednim uzgodnieniu z prezydiami właściwych rad narodowych, które ustalają ogólne rozmiary pomocy finansowej na realizację danego zadania, stosownie do przepisów ust. 2 i 3.

5. Pomoc finansowa może być udzielana w szczególności w zakresie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów dokumentacji projektowej i kosztorysowej, pokrycia kosztów zakupu materiałów bądź zakupu lub wynajmu sprzętu i urządzeń, opłacenia nadzoru technicznego, a w miarę potrzeby wykwalifikowanej robocizny.

6. Zasady udzielania pomocy finansowej Państwa w razie budowy, odbudowy i rozbudowy urządzeń zaopatrujących rolnictwo i wieś w wodę określa uchwała nr 53 Rady Ministrów z dnia 1 marca 1966 r. w sprawie zakresu i zasad pomocy Państwa przy budowie, odbudowie i rozbudowie urządzeń zaopatrywania rolnictwa i wsi w wodę (Monitor Polski Nr 10, poz. 67).

§ 5. 1. Zaleca się organizowanie czynów społecznych w celu przyspieszenia realizacji lub rozszerzenia zakresu rzeczowego zadań inwestycyjnych (remontowych) objętych narodowymi planami gospodarczymi, w szczególności w zakresie budowy (remontów) obiektów związanych z bezpośrednim zaspokajaniem potrzeb miejscowej ludności (urządzenia komunalne, socjalno-kulturalne, usługowe itp.).

2. Jednostki inwestujące mogą przekraczać określone dla nich w planie inwestycyjnym nakłady o wartość czynów społecznych (ust. 1). Środki wygospodarowane w wyniku realizowanych czynów społecznych powinny być przeznaczane przede wszystkim na przyspieszenie realizacji lub rozszerzenie zakresu rzeczowego innych planowych zadań inwestycyjnych (remontowych), a w wypadkach uzasadnionych, zwłaszcza z punktu widzenia możliwości zaopatrzenia materiałowego i wykonawstwa, również na dodatkowe zadania inwestycyjne danej rady narodowej, przy zachowaniu obowiązujących w tym zakresie przepisów.

3. Środki budżetowe wygospodarowane, a nie wykorzystane w sposób określony w ust. 2, mogą być przeznaczane na pomoc w realizacji czynów społecznych zgodnie z zasadami ustalonymi w niniejszej uchwale.

§ 6. 1. Czyny społeczne mogą stanowić uzupełnienie zadań inwestycyjnych realizowanych w trybie odrębnych przepisów, zgodnie z obowiązującymi zasadami finansowania inwestycji i kapitalnych remontów (np. ze Społecznego Funduszu Budowy Szkół i Internatów, z funduszu gromadzkiego, z funduszu prewencyjnego Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, ze środków Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku itp.).

2. Na realizację zadań wykonywanych w formie udziału środków ludności w trybie określonym w ust. 1 oraz w § 5 ust. 1 nie przydziela się środków budżetowych (§ 3 ust. 2), z wyjątkiem wypadków, o których mowa w ust. 3.

3. Na realizację zadań inwestycyjnych wykonywanych w oparciu o środki funduszu gromadzkiego i czynu społecznego — w szczególności w zakresie budowy dróg o nawierzchni twardej, budowy mostów oraz budowy i rozbudowy szkół i mieszkań dla nauczycieli — mogą być przydzielone środki budżetowe (§ 3 ust. 2) pod warunkiem, że środki ludności (robocizna, środki materiałowe i pieniężne) świadczone w czynie społecznym stanowią co najmniej 25% wartości kosztorysowej realizowanego zadania. Środki budżetowe mogą być w takich wypadkach przydzielone w wysokości równej wartości środków ludności świadczonych w czynie społecznym.

Rozdział 2.

Wykonawstwo i zaopatrzenie materiałowe czynów społecznych.

§ 7. 1. Zadania podejmowane w ramach czynów społecznych powinny być w zasadzie realizowane systemem gospodarczym i przy maksymalnym użyciu materiałów miejscowego pochodzenia.

2. Wykonawstwo systemem zleceńowym może być stosowane tylko w wypadkach uzasadnionych większymi rozmiarami bądź skomplikowanym charakterem robót budowlano-montażowych, przy czym niezbędnym warunkiem zlecenia wykonania robót przedsiębiorstwu jest zgromadzenie w ciągu roku poprzedzającego rok realizacji danego zadania co najmniej 70% środków finansowych i materiałowych, stanowiących wkład środków własnych jednostki realizującej czyn społeczny, przy jednoczesnym posiadaniu zapewnienia uzyskania niezbędnej dotacji ze środków określonych w § 3 ust. 2 i 3.

3. Zlecenie robót uspołecznionym przedsiębiorstwom budowlano-montażowym (ust. 2) powinno odbywać się zgodnie z zasadami i trybem obowiązującym przy opracowywaniu i realizacji rocznych planów inwestycyjnych i budownictwa.

4. Przy realizacji czynów społecznych systemem zleceńowym powinny być również wykorzystywane materiały miejscowego pochodzenia oraz materiały nagromadzone przez organizatorów czynu społecznego.

§ 8. 1. Realizacja czynów społecznych systemem gospodarczym powinna uwzględniać zasadę, że rozpoczęcie budowy może nastąpić dopiero po uprzednim zgromadzeniu materiałowych i pieniężnych środków w rozmiarach umożliwiających właściwą koncentrację robót. Nie powinno się rozpoczynać budów, jeżeli własne środki materiałowe i finansowe, które mają być świadczone w czynie społecznym, nie zostały zgromadzone przez organizatorów przynajmniej w 50%. Ustalenie to nie dotyczy realizacji czynów społecznych przy robotach na drogach publicznych; szczegółowe zasady i tryb wykonawstwa w tym zakresie zostaną ustalone w przepisach, o których mowa w § 23 ust. 2.

2. Wykonawstwo większych lub bardziej skomplikowanych robót inwestycyjnych powinno być w miarę możliwości organizowane w sposób zapewniający realizację danego zadania częściowo systemem gospodarczym i częściowo w drodze zlecenia niektórych robót (np. instalacyjnych itp.) przedsiębiorstwu budowlano-montażowemu, przy wykorzystaniu w szerokim zakresie materiałów miejscowego pochodzenia oraz materiałów budowlanych, nagromadzonych przez organizatorów czynu społecznego.

§ 9. 1. Zagadnienia związane z ustaleniem form uczestnictwa miejscowej ludności w realizacji zadań inwestycyjnych w wypadkach, o których mowa w § 5 ust. 1 i § 6 ust. 1, powinny być uzgadniane w drodze umowy pomiędzy inwestorem a jednostką organizacyjną reprezentującą miejscową ludność podejmującą czyn społeczny (np. komitet społeczny).

2. Umowa, o której mowa w ust. 1, powinna być zawarta w roku poprzedzającym rok realizacji danego zadania, najpóźniej w okresie opracowywania projektu planu przez wydział prezydium powiatowej rady narodowej, oraz powinna precyzować w szczególności:

- 1) wielkość świadczeń czynu społecznego oraz ich rodzaj (robocizna, wielkość i rodzaj własnych materiałów budowlanych, wielkość środków pieniężnych),
- 2) rodzaje świadczonej robocizny (np. wykaz poszczególnych rodzajów robót przewidzianych do wykonania w czynie społecznym) kwalifikowanej i niekwalifikowanej,

- 3) formy gromadzenia środków pieniężnych oraz ich przekazywania na rachunek inwestora,
- 4) harmonogram i szczegółowe terminy realizacji poszczególnych rodzajów świadczeń, o których mowa w pkt 1—3.

Umowa stanowi załącznik do planu rzeczowo-finansowego, sporządzonego przez inwestora zgodnie z obowiązującymi przepisami o zasadach finansowania inwestycji i kapitalnych remontów.

3. Jeżeli zadanie podstawowe, realizowane przy udziale czynu społecznego, ma być wykonane systemem zleceń, w szczególności ustalenia, o których mowa w ust. 2 pkt 1—4, powinny być dokonane przy współudziale zainteresowanego przedsiębiorstwa budowlanego. Ponadto inwestor powinien określić z przedsiębiorstwem wykonawczym sposób przeprowadzania rozliczeń uwzględniających wykorzystane świadczenia w ramach czynu społecznego (§ 21 ust. 4).

§ 10. 1. Zaopatrzenie materiałowe dla robót wykonywanych w ramach czynów społecznych powinno być uzyskiwane przede wszystkim z surowców i materiałów miejscowego pochodzenia, jak kamień, żwir, surowce odpadowe, materiały pochodzące z produkcji ubocznej, drewno z lasów prywatnych, uzyskiwane na podstawie indywidualnych zezwoleń właściwych organów itp.

2. W zakresie materiałów budowlanych, stanowiących niezbędne uzupełnienie nagromadzonych przez ludność materiałów pochodzących ze źródeł miejscowych — prezydium rad narodowych powinny zapewnić przydział na realizację czynów społecznych przede wszystkim z wojewódzkiej rezerwy materiałów budowlanych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

3. Roboty wykonywane w ramach czynów społecznych na drogach państwowych i na drogach miejskich, jak również na liniach kolejowych oraz przy budowie lub odbudowie urządzeń wodno-melioracyjnych oraz zagospodarowaniu pomelioracyjnym trwałych użytków zielonych i przy zalesianiu nieużytków — mogą być podejmowane po uprzednim uzgodnieniu z właściwym zarządem i wówczas otrzymują ze strony Państwa zaopatrzenie materiałowe, jeżeli materiałów nie można uzyskać ze źródeł miejscowych, dokumentację projektowo-kosztorysową, pomoc w sprzęcie technicznym i nadzór techniczny.

4. Zakłady pracy (przedsiębiorstwa, instytucje) mogą przeznaczać na realizację czynów społecznych, wykonywanych na terenie zakładu lub poza jego terenem, nie wykorzystywane przez zakład materiały budowlane, np. materiały niepełnowartościowe, odpadowe, nieprzydatne itp. Przekazanie tych materiałów na realizację czynu społecznego wykonywanego poza terenem zakładu następuje na podstawie porozumienia zawartego z jednostką organizacyjną kierującą danym czynem społecznym, z uwzględnieniem obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Rozdział 3.

Podstawowe zadania prezydiów rad narodowych w organizowaniu i realizacji czynów społecznych.

§ 11. Nadzór nad podejmowaniem i realizacją czynów społecznych sprawują prezydium rad narodowych, które powinny w szczególności:

- 1) inicjować i organizować — przy pełnym zachowaniu zasady dobrowolności — akcję czynów społecznych, zwłaszcza przez prowadzenie działalności uświadamiającej i propagandowej wśród społeczeństwa, popularyzując podejmowania zobowiązań przez gromady, zakłady pracy, komitety blokowe i inne jednostki, uwzględniając przy tym w maksymalnym stopniu inicjatywę i życzenia ludności,

- 2) koordynować i kierować na cele najbardziej gospodarczo uzasadnione akcją podejmowanych czynów społecznych, udzielając pomocy przy ich realizacji,

3) przeprowadzać kontrolę realizacji czynów społecznych. Przy organizowaniu i realizacji czynów społecznych prezydium rad narodowych powinny współpracować z miejscowymi komitetami Frontu Jedności Narodu, związkami zawodowymi, organizacjami młodzieżowymi, organizacjami spółdzielczymi, kółkami rolniczymi oraz z innymi organizacjami społecznymi.

§ 12. 1. Inicjowanie i organizowanie podejmowanych czynów społecznych oraz udzielanie bezpośredniej pomocy w realizacji tych czynów należy przede wszystkim do zadań prezydiów gromadzkich, osiedlowych, miejskich, dzielnicowych rad narodowych oraz prezydiów powiatowych rad narodowych w wypadkach, gdy przedsięwzięcie realizowane w ramach czynu społecznego obejmuje swoim zakresem teren bądź interesy kilku gromad.

2. Ogólny nadzór i koordynację działalności prowadzonej w ramach czynów społecznych sprawują prezydium wojewódzkich i powiatowych rad narodowych. Właściwe wydziały (jednostki równorzędne) prezydiów powiatowych rad narodowych powinny sprawować nadzór nad działalnością jednostek gospodarczych i organizacji realizujących czyny społeczne, udzielać im wszechstronnej pomocy organizacyjnej i technicznej oraz kontrolować ich działalność w tym zakresie.

3. W razie realizacji czynów społecznych na terenie miast stanowiących powiaty przepisy dotyczące prezydiów powiatowych rad narodowych mają odpowiednie zastosowanie do prezydiów rad narodowych tych miast.

§ 13. 1. Funkcje inwestora przy realizacji czynów społecznych (zadań) polegających na budownictwie inwestycyjnym powinno pełnić w zasadzie prezydium właściwej rady narodowej pod nadzorem prezydiów rady narodowej wyższego stopnia.

2. Prezydium właściwych rad narodowych mogą przekazywać funkcje inwestora komitetom społecznym lub innym jednostkom realizującym czyn społeczny w uzasadnionych wypadkach, np. gdy zadanie jest realizowane w granicach jednej wsi, gromady lub osiedla, a roboty mają być wykonywane systemem gospodarczym, głównie przy użyciu materiałów miejscowego pochodzenia, oraz gdy przedstawiciele komitetów i innych jednostek gospodarczych posiadają odpowiednie kwalifikacje do sprawowania funkcji inwestora.

3. W razie realizacji ważnych dla gospodarki powiatu czynów społecznych funkcje inwestora powinny pełnić właściwe wydziały prezydiów powiatowych rad narodowych (ewentualnie przez inspektoraty inwestycji bądź przez dyrekcje inwestycji miejskich).

4. Inwestorem dla robót wykonywanych w ramach czynów społecznych na drogach państwowych będących w zarządzie resortu komunikacji powinien być właściwy zarząd dróg publicznych, a w zakresie robót kolejowych właściwa dyrekcja okręgowa kolei państwowych.

§ 14. 1. Zadania przewidziane do realizacji w ramach czynów społecznych mogą być ujmowane wieloletnimi programami rozwoju gromad oraz planami rad narodowych, zgodnie z obowiązującymi zasadami i trybem sporządzania programów oraz planów terenowych.

2. Prezydium powiatowych rad narodowych powinny akceptować i włączać do planów tylko te przedsięwzięcia w zakresie czynów społecznych, co do których stwierdzona została gospodarcza celowość oraz dostosowanie rozmiarów zamierzonej budowy do właściwych potrzeb danego terenu. W szczególności nie należy dopuszczać do podejmowania i realizacji w czynie społecznym przedsięwzięć inwestycyjnych, których koszty przekraczają możliwości zakumulowania przez zainteresowanych środków własnych w wysoko-

ści uzasadniającej udzielenie pomocy ze środków budżetowych lub z innych źródeł (§ 3 ust. 2 i 3).

§ 15. 1. Przy akceptowaniu oraz włączaniu do planu nowych zadań inwestycyjnych przewidywanych do wykonania w ramach czynów społecznych — prezydja powiatowych rad narodowych powinny równocześnie analizować całokształt zagadnień związanych z finansowaniem kosztów utrzymania i eksploatacji budowanych obiektów oraz ustalić przyszłego ich użytkownika. Należy przy tym kierować się zasadą, że wydatkami budżetu rady narodowej powinny być obejmowane tylko koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń (obiektów), które są administrowane przez Państwo (szkoły, ośrodki zdrowia, drogi lokalne itp.). Prezydja rad narodowych powinny organizować eksploatację innych urządzeń, zwłaszcza obiektów sportowych, niektórych obiektów kulturalnych itp., przez organizacje społeczne oraz w ramach osiągniętych wpływów za świadczone usługi.

2. Podstawą uwzględnienia w wydatkach budżetu rady narodowej na dany rok kosztów utrzymania i eksploatacji urządzeń (obiektów) jest objęcie tych urządzeń projektem planu efektów inwestycyjnych oddawanych do użytku w danym roku.

§ 16. Prezydja powiatowych rad narodowych — przez właściwe wydziały (jednostki równorzędne) — powinny udzielać wszechstronnej pomocy w przygotowaniu realizacji czynów społecznych, w szczególności w zakresie:

- 1) załatwiania spraw związanych z dokumentacją prawną budowy i jej lokalizacją,
- 2) dostarczania lub ułatwiania nabycia niezbędnej dokumentacji projektowej i kosztorysowej,
- 3) organizowania pozyskania lub w uzasadnionych wypadkach produkcji niezbędnych materiałów budowlanych,
- 4) ułatwienia nabycia bądź wydzierżawienia sprzętu niezbędnego do prac budowlanych,
- 5) fachowego instruktażu w załatwianiu wszelkich spraw związanych z czynami społecznymi.

§ 17. 1. Inwestycje podejmowane w ramach czynów społecznych powinny być wykonywane w zasadzie na podstawie projektów typowych lub powtarzalnych. Inwestycje, dla których są opracowane projekty typowe, mogą być realizowane według projektów indywidualnych tylko w wypadkach wyjątkowych (np. uzasadnionych względami architektonicznymi) za zgodą wojewódzkiego organu państwowego nadzoru budowlanego, który ustali równocześnie zakres dokumentacji, stosownie do specyfiki, charakteru i wielkości inwestycji.

2. Projekty inwestycji realizowanych w ramach czynów społecznych powinny być zatwierdzane w zasadzie przez prezydja powiatowych rad narodowych. Prezydja wojewódzkich rad narodowych mogą ustalić wykazy inwestycji, których projekty będą zatwierdzane przez określone organy szczebla wojewódzkiego. Część budowlaną projektu inwestycji (łącznie z planem zagospodarowania terenu) zatwierdza powiatowy organ państwowego nadzoru budowlanego.

3. Właściwy dla danej inwestycji wydział prezydium powiatowej rady narodowej powinien ułatwić nabycie albo dostarczyć inwestorowi odpowiedni typowy lub powtarzalny projekt, którego wybór został uprzednio uzgodniony, oraz załatwić wszelkie sprawy związane z adaptacją tego projektu do warunków istniejących w miejscu lokalizacji szczegółowej danego obiektu.

4. Prace związane z adaptacją typowych i powtarzalnych projektów oraz plany zagospodarowania terenu powinny być wykonywane przez uspołecznione jednostki projektowe, w szczególności przez zespoły usług projektowych przy wydziałach budownictwa, urbanistyki i architektury prezydium powiatowych rad narodowych.

5. Prezydja powiatowych rad narodowych powinny dążyć do organizowania wykonywania nieodpłatnie — w formie czynu społecznego — prac w zakresie opracowywania dokumentacji, sprawowania nadzoru technicznego nad wykonawstwem robót budowlanych oraz innych fachowych czynności przez specjalistów posiadających odpowiednie uprawnienia.

6. Minister Komunikacji wyda szczegółowe wytyczne w sprawie zasad i trybu opracowywania i zatwierdzania dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla budowy i przebudowy dróg i mostów, wykonywanej w ramach czynów społecznych.

§ 18. 1. Przy organizowaniu pomocy w zakresie sprzętu technicznego i transportowego należy dążyć do wykorzystania w szczególności:

- 1) sprzętu przedsiębiorstw podległych radom narodowym, a zwłaszcza powiatowych zarządów dróg lokalnych, państwowych ośrodków maszynowych, państwowych gospodarstw rolnych,
- 2) sprzętu spółdzielni, zwłaszcza gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska” i kółek rolniczych,
- 3) sprzętu i pomocy technicznej rejonów eksploatacji dróg publicznych,
- 4) sprzętu przedsiębiorstw objętych planowaniem centralnym.

2. Prezydja rad narodowych oraz komitety Frontu Jedności Narodu powinny — przez organizacje związkowe — mobilizować załogi zakładów pracy (przedsiębiorstw i instytucji) do podejmowania zobowiązań uczestniczenia w czynach społecznych realizowanych poza terenem zakładów pracy, w miarę możliwości przy użyciu będącego w dyspozycji tych zakładów sprzętu technicznego i transportowego.

3. Warunki korzystania ze sprzętu technicznego i transportowego zakładów pracy przy realizacji czynów społecznych określają porozumienia między organizatorami (inwestorami) czynu społecznego a zainteresowanymi zakładami pracy zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 19. 1. W ramach czynów społecznych w zakresie dróg publicznych należy przede wszystkim dokonywać ulepszeń i konserwacji dróg gruntowych, a w następnej kolejności podejmować budowę i przebudowę dróg o nawierzchni twardej i mostów.

2. W zakresie budowy i przebudowy dróg publicznych należy przede wszystkim uwzględniać dojazdy do siedzib gromadzkich rad narodowych, drogi przelotowe w osiedlach wiejskich i połączenia tych osiedli z siecią dróg o nawierzchni twardej.

§ 20. 1. Prezydja rad narodowych mogą stosować różne formy wyróżnień za szczególne osiągnięcia w realizacji i rozwijaniu czynów społecznych.

2. Za najlepsze wyniki w realizacji czynów społecznych, osiągnęte przez poszczególne jednostki terytorialne (np. wsie, gromady, osiedla) oraz poszczególne kolektywy (np. kółka rolnicze, zakłady pracy, organizacje społeczne), prezydja rad narodowych mogą przyznawać zespołowe nagrody rzeczowe (np. sprzęt świetlicowy, sportowy itp.). Na pokrycie kosztu nagród prezydja rad narodowych mogą wydzielać 0,3% środków budżetowych przewidzianych w danym roku na pomoc w realizacji czynów społecznych.

3. Podstawową formą wyróżnień dla zasłużonych w realizacji czynów społecznych osób fizycznych powinno być przyznawanie specjalnych odznak, dyplomów, listów pochwalnych itp. W wyjątkowo uzasadnionych wypadkach prezydja rad narodowych mogą występować z odpowiednimi wnioskami o nadanie zasłużonym w realizacji czynów społecznych osobom odznaczeń państwowych.

4. Ze środków budżetowych przewidzianych na pomoc w realizacji czynów społecznych nie powinny być przydzielane nagrody dla osób fizycznych. W uzasadnionych wypadkach nagrody mogą być przydzielone z funduszu nagród jednostki organizacyjnej przydzielającej nagrodę własnym pracownikom.

5. Za najlepsze wyniki w realizacji czynów społecznych mogą być przyznane dodatkowe środki budżetowe na realizację dalszych zamierzeń inwestycyjnych w ramach czynów społecznych na terenie danej jednostki administracyjnej.

Rozdział 4.

Przepisy końcowe.

§ 21. 1. Podstawę wyceny nakładów przy realizacji zadań wykonywanych w ramach czynów społecznych powinny stanowić:

- 1) plany rzeczowo-finansowe opracowywane przez jednostki pełniące funkcje inwestora,
- 2) kosztorysy,
- 3) faktury za wykonane roboty — wystawione przez wykonawców robót systemem zleceńowym,
- 4) rachunki za zrealizowane odpłatnie zakupy i usługi,
- 5) protokoły wykonania robót.

2. Protokoły, o których mowa w ust. 1 pkt 5, powinny stanowić podstawę wyceny nakładów w szczególności w odniesieniu do robót, które wykonywane są w całości lub w części bezpośrednio przez ludność (systemem gospodarczym) i nie posiadają dokumentacji kosztorysowej. Protokoły te powinny być sporządzane komisyjnie przy udziale:

- 1) przedstawiciela prezydium gromadzkiej, osiedlowej, miejskiej rady narodowej,
- 2) przedstawiciela miejscowego komitetu Frontu Jedności Narodu,
- 3) osoby nadzorującej wykonanie robót.

W komisyjnym sporządzaniu protokołu mogą uczestniczyć ponadto inne osoby posiadające odpowiednie rozeznanie w zakresie wyceny wykonanych robót.

3. Wycena nakładów realizowanych bezpośrednio przez ludność (ust. 2) powinna być dokonywana w oparciu o obejmujące tylko koszty bezpośrednie ceny jednostkowe robocizny, materiałów oraz pracy sprzętu, stosowane przez uspołecznione przedsiębiorstwa budowlane.

4. W razie udziału czynu społecznego w wykonywaniu robót budowlano-montażowych przez przedsiębiorstwo wykonawcze wynagrodzenie wykonawcy ulega pomniejszeniu o wartość nieodpłatnie otrzymanych świadczeń i nie poniesionych kosztów ubezpieczeń społecznych. Szczegółowe zasady określenia wartości świadczeń (czynu społecznego) regulują przepisy wydane przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych.

§ 22. 1. Osobom poszkodowanym, które uległy nieszczęśliwemu wypadkowi podczas pracy wykonywanej w ra-

mach czynów społecznych, przysługuje prawo do świadczeń ze strony Państwowego Zakładu Ubezpieczeń oraz społecznej służby zdrowia.

2. Zasady i tryb postępowania w sprawach związanych z realizacją świadczeń, o których mowa w ust. 1, przysługujących w razie nieszczęśliwego wypadku osobom biorącym udział w czynach społecznych — określają instrukcje wydane przez Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej i Państwowy Zakład Ubezpieczeń.

§ 23. 1. Zainteresowani ministrowie i kierownicy urzędów centralnych powinni — przez nadzorowane jednostki organizacyjne prezydiów rad narodowych — udzielać pomocy organizacyjnej i technicznej w przygotowaniu i realizacji czynów społecznych, dotyczących działalności gospodarczej objętej ich zakresem działania.

2. Minister Komunikacji wyda szczegółowe przepisy regulujące zasady i tryb przygotowania oraz organizację wykonawstwa robót prowadzonych w ramach czynów społecznych w zakresie dróg publicznych.

§ 24. 1. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Ministrem Finansów i zainteresowanymi ministrami ustali szczegółowe zasady, zakres i tryb opracowywania sprawozdań z realizacji nakładów w ramach czynów społecznych.

2. W sprawozdawczości statystycznej z realizacji czynów społecznych wykonywanych w wypadkach, o których mowa w § 5 ust. 1 i § 6 ust. 1, powinna być wykazywana tylko wartość świadczonych w czynie społecznym środków ludności (§ 1 ust. 3), a nie całość nakładów poniesionych na realizację danego zadania. Według analogicznej zasady należy również ujmować w sprawozdawczości wartość czynów społecznych (robót budowlanych) realizowanych na terenie zakładów pracy przez załogi tych zakładów.

§ 25. Przy organizowaniu i nadzorowaniu realizacji czynów społecznych prezydium rad narodowych powinny postępować w myśl ramowych wytycznych stanowiących załącznik do uchwały.

§ 26. Wykonanie uchwały porucza się Przewodniczącemu Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Ministrowi Finansów, Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego, zainteresowanym ministrom, prezesom zainteresowanych zarządów centralnych związków spółdzielczych oraz przewodniczącym prezydiów rad narodowych.

§ 27. Traci moc uchwała nr 366 Rady Ministrów z dnia 20 września 1961 r. w sprawie czynów społecznych oraz pomocy Państwa w ich organizowaniu i realizacji (Monitor Polski Nr 80, poz. 333) oraz zarządzenie nr 72 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 maja 1963 r. w sprawie zadań prezydiów rad narodowych w organizowaniu i realizacji czynów społecznych (Monitor Polski Nr 47, poz. 231).

§ 28. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Załącznik do uchwały nr 307 Rady Ministrów z dnia 13 września 1966 r. (poz. 272).

RAMOWE WYTYCZNE DOTYCZĄCE SPRAW ZWIĄZANYCH Z PODEJMOWANIEM I REALIZACJĄ CZYNÓW SPOŁECZNYCH

Ileokroć w wytycznych jest mowa o prezydiach gromadzkich rad narodowych (GRN), należy przez to rozumieć również prezydium miejskich i dzielnicowych rad narodowych oraz rad narodowych osiedli.

§ 1. W ramach czynów społecznych bądź z udziałem czynów społecznych powinny być realizowane zadania w szczególności w zakresie:

- 1) budowy, przebudowy i kapitalnych remontów dróg publicznych,

- 2) budowy i przebudowy mostów na drogach lokalnych,
- 3) zadrzewienia dróg,
- 4) urządzeń gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, jak np. urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, łaźni, pralni i innych urządzeń usługowych, ulic, placów, parków, zadrzewienia w miastach i osiedlach, zakładania chodników, oświetlenia, porządkowania terenów oraz remontów budynków mieszkalnych,
- 5) budowy i wyposażenia strażnic pożarnych oraz budowy przeciwpożarowych zbiorników wodnych,
- 6) urządzeń wodno-melioracyjnych i zagospodarowania pomelioracyjnego,
- 7) urządzeń socjalnych i kulturalnych, a zwłaszcza:
  - budowy, rozbudowy i remontów szkół, budowy mieszkań dla nauczycieli,
  - budowy i remontów zakładów społecznych służby zdrowia, jak żłobki, przychodnie lekarskie, ośrodki zdrowia,
  - urządzeń zabawowych dla dzieci i młodzieży,
  - przedszkoli, świetlic, bibliotek,
  - urządzeń sportowych, jak boiska, baseny itp.,
  - urządzeń turystyczno-wypoczynkowych.

§ 2. 1. Czyny społeczne są podejmowane i realizowane przede wszystkim przez ludność oraz zależnie od rodzaju przewidzianych do realizacji zadań — przez organizacje zawodowe i społeczne, jak np. kółka rolnicze, zespoły łaskarskie, spółki wodne, spółdzielnie produkcyjne, komitety blokowe, zakłady pracy itp.

2. Dla wykonania podjętego przez ludność czynu społecznego (zwłaszcza polegającego na budownictwie inwestycyjnym) może być wybrany komitet społeczny.

3. Zaleca się, aby komitety czynów społecznych prowadziły swą działalność w ramach lokalnych komitetów Frontu Jedności Narodu lub w porozumieniu z tymi komitetami.

§ 3. Społeczny komitet, zwany dalej „komitetem”, powinien być wybrany w zasadzie przez ludność na zebraniu, na którym ludność ta podjęła zobowiązanie w sprawie realizacji czynu społecznego. W skład komitetu powinni wchodzić:

- 1) przedstawiciel prezydium właściwej GRN,
- 2) przedstawiciel lokalnego komitetu Frontu Jedności Narodu,
- 3) sołtys zainteresowanej wsi lub radny,
- 4) inni wybrani przedstawiciele ludności podejmującej czyn społeczny.

Jeżeli zadanie realizowane w czynie społecznym obejmuje swoim zakresem teren działania lub interesy kilku wsi (lub gromad), powinien być wybrany przez zainteresowaną ludność wspólny komitet.

§ 4. 1. Komitety społeczne i jednostki organizacyjne, o których mowa w § 2, powinny określić i przekazać prezydium GRN przed rozpoczęciem realizacji określonego zadania w ramach czynu społecznego następujące dane:

- 1) przedmiot zamierzonego czynu społecznego (np. budowa lub remont drogi, szkoły, ośrodka zdrowia, świetlicy, strażnicy pożarnej, obiektów przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego itp.),
- 2) sposób wykonania zamierzonego czynu i zebrania środków potrzebnych do jego wykonania,
- 3) rodzaj i wielkość zadeklarowanych przez ludność świadczeń (pieniężnych, materiałowych, robocizny),
- 4) ewentualne deklaracje świadczeń ze strony zakładów pracy i organizacji społecznych zainteresowanych w realizacji zamierzonego przedsięwzięcia,

- 5) rodzaj niezbędnej pomocy (dokumentacja projektowo-kosztorysowa, brakujące materiały budowlane, sprzęt i urządzenia, nadzór techniczny, pomoc finansowa),
- 6) przewidywany termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji zamierzonego przedsięwzięcia,
- 7) imienny wykaz członków wybranego komitetu.

Powyższe ustalenia powinny być ujęte protokołem zebrania ludności.

2. Ustalenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1—6, po uzyskaniu akceptacji przez prezydium GRN powinny być objęte projektem planu gospodarczego gromady na najbliższy rok.

§ 5. 1. Prezydium powiatowych rad narodowych (PRN), w toku opiniowania projektów planów gromadzkich, dokonują analizy zamierzeń inwestycyjnych prezydium GRN w zakresie czynów społecznych oraz zgłaszają swoje uwagi i postulaty w sprawie wprowadzenia ewentualnych zmian. Właściwe wydziały prezydium powiatowej rady narodowej w porozumieniu z powiatowymi komisjami planowania gospodarczego powinny na podstawie projektów planów gromadzkich i załączonych do nich materiałów uzupełniających (§ 4 ust. 1):

- 1) dokonać analizy i oceny projektowanych czynów społecznych,
- 2) ocenić celowość gospodarczą oraz dostosowanie rozmiarów projektowanych czynów społecznych do potrzeb danego terenu,
- 3) ocenić realne możliwości wykonania przedsięwzięcia,
- 4) w razie budowy nowego obiektu — zbadać sposób i źródła pokrycia kosztów związanych z eksploatacją planowanego obiektu,
- 5) określić zakres i rozmiary pomocy finansowej z budżetu PRN na realizację określonych czynów społecznych,
- 6) ustalić przyszłego użytkownika.

2. W wyniku prac, o których mowa w ust. 1, i po porozumieniu z prezydiami GRN, prezydium PRN — zgodnie z obowiązującymi przepisami — ustalają w planie powiatowym zadania przewidziane do realizacji w ramach czynów społecznych.

3. Na podstawie wyników prac, o których mowa w ust. 1 i 2, prezydium GRN ustalają ostateczne zamierzenia w zakresie czynów społecznych oraz wysokość pomocy finansowej i ewentualnej pomocy materiałowej dla poszczególnych przedsięwzięć — zgodnie z obowiązującymi zasadami. Ustalenia te wraz z planem gromadzkim powinny być przedstawione do uchwalenia gromadzkim radom narodowym.

§ 6. 1. Po uzgodnieniu realizacji czynu społecznego z właściwym prezydium GRN, ewentualnie z właściwym wydziałem prezydium PRN — zainteresowane komitety społeczne i inne jednostki gospodarcze powinny:

- sporządzić harmonogram realizacji świadczeń, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 i 4,
- zorganizować prace ludności w ramach podjętych zobowiązań oraz kontrolować realizację zadeklarowanych świadczeń.

2. W razie pełnienia funkcji inwestora komitet wykonuje ponadto — w uzgodnieniu i pod nadzorem prezydium właściwej rady narodowej — zadania wynikające z tych funkcji, np.:

- 1) dokonuje wypłat pieniężnych za odpłatną robocizną kwalifikowaną i ewentualnie niekwalifikowaną, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- 2) organizuje i zapewnia przy pomocy prezydium rady narodowej zaopatrzenie brygad roboczych w niezbędny sprzęt techniczny i ewentualnie transportowy (np. w drodze zawierania porozumienia z jednostkami gospodarczymi co do dostarczenia takiego sprzętu),

- 3) zapewnia przy pomocy prezydium rady narodowej właściwy nadzór techniczny (budowlany) nad wykonywanymi robotami,
- 4) gospodaruje materiałami nagromadzonymi dla realizacji zamierzonego przedsięwzięcia (ewidencja, wydawanie, nadzór nad magazynowaniem, kontrola zużycia materiałów itp.).

§ 7. 1. Komitet ustala wewnętrzną organizację i podział pracy członków komitetu oraz określa sposób podejmowania decyzji. W ważniejszych sprawach, co do których nie osiągnięto porozumienia, komitet powinien odwołać się do zebrania ludności, która komitet wybrała.

2. Członkowie komitetu nie otrzymują wynagrodzenia za pełnienie swoich obowiązków. W wyjątkowo uzasadnionych wypadkach komitet może za zgodą prezydium PRN powierzyć członkom komitetu (fachowcom) oraz innym osobom nie będącym członkami komitetu wykonywanie za wynagrodzeniem niektórych fachowych czynności związanych z realizacją danego zadania (np. sprawowanie nadzoru technicznego, prowadzenie spraw w zakresie księgowości itp.).

§ 8. 1. Komitet prowadzi uproszczoną ewidencję wydatków i wpływów pieniężnych i materiałowych związanych z realizacją czynu społecznego. Zakres i sposób prowadzenia uproszczonej ewidencji określają wydziały finansowe prezydiów wojewódzkich rad narodowych zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Finansów.

2. Komitet gromadzi wstępnie środki pieniężne przeznaczone na realizację zamierzonego przedsięwzięcia na specjalnym rachunku bankowym otwartym w miejscowej kasie spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowej lub w wyjątkowych wypadkach, jeśli ze względów komunikacyjnych jest to dla komitetu dogodniejsze — w oddziale Narodowego Banku Polskiego.

3. W celu otwarcia rachunku w oddziale Narodowego Banku Polskiego wymagane jest złożenie:

- 1) odpisu uchwały prezydium rady narodowej, które zaakceptowało dany czyn społeczny,
- 2) wzoru podpisów zatwierdzonych przez wymienione wyżej prezydium rady narodowej.

4. Wydatki na zakup gotowych dóbr inwestycyjnych oraz kapitalne remonty mogą być dokonywane bezpośrednio z rachunku, o którym mowa w ust. 2. Wydatki związane z nakładami inwestycyjnymi polegającymi na robotach budowlano-montażowych nie mogą być z tych rachunków dokonywane bezpośrednio. W tym celu powinien być uprzednio dokonany przelew środków, zgodnie z ustaleniami ust. 5.

5. Środki przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych komitet przelewa z rachunku wymienionego w ust. 2:

- 1) jeżeli funkcje inwestora pełni prezydium rady narodowej — na rachunek funduszu dobrowolnych świadczeń społecznych właściwej rady narodowej utworzony na podstawie przepisów:
  - a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1960 r. w sprawie funduszu dobrowolnych świadczeń społecznych (Dz. U. Nr 39, poz. 233) oraz
  - b) zarządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 1960 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki funduszami dobrowolnych świadczeń społecznych (Monitor Polski z 1961 r. Nr 1, poz. 10),
- 2) jeżeli funkcje inwestora pełni komitet lub inna jednostka — na rachunek komitetu (innej jednostki, której powierzono funkcje inwestora) w zasadzie we właściwym oddziale Narodowego Banku Polskiego, który może fi-

nansować te inwestycje w zastępstwie Banku Inwestycyjnego lub Banku Rolnego.

§ 9. 1. Komitet (inna jednostka realizująca czyn społeczny) powinien składać okresowe informacje o swej działalności na zebraniu ludności, która wybrała komitet. W informacjach tych powinny być przedstawione w szczególności następujące sprawy:

- 1) wykonanie ustalonych harmonogramów świadczeń ludności,
- 2) zaawansowanie robót przy wykonywaniu czynów społecznych,
- 3) dane o stanie rachunku funduszu (wpływy i wydatki) i o potrzebach w tym zakresie,
- 4) dane o gospodarce nagromadzonymi materiałami oraz o potrzebach w tym zakresie,
- 5) udział środków pomocy Państwa (budżetowych, pozabudżetowych),
- 6) inne sprawy związane z mobilizacją własnych środków oraz ocena i wnioski co do dalszych prac związanych z realizacją czynu społecznego.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, powinny być udzielane również prezydium GRN, na której terenie działa komitet, oraz właściwemu wydziałowi prezydium PRN.

§ 10. 1. Komitet likwiduje swoją działalność po wykonaniu w czynie społecznym zadania i oddaniu obiektu do użytku.

2. Z całości kształtu swej działalności komitet powinien sporządzić protokół zawierający w szczególności rozliczenie z pieniężnych i materiałowych środków przeznaczonych na realizację danego zadania oraz omówienie innych ważniejszych spraw związanych z realizacją czynu społecznego i przekazaniem obiektu do użytku. W protokole powinien być określony sposób użytkowania ewentualnych nie wykorzystanych środków pieniężnych i materiałowych.

3. Protokół, o którym mowa w ust. 2, powinien być przedstawiony do akceptacji przez właściwe prezydium rady narodowej w terminie 3 miesięcy od oddania obiektu do użytku.

§ 11. 1. Właściwe wydziały (jednostki równorzędne) prezydium PRN powinny prowadzić ewidencję oraz sprawować fachowy instruktaż, nadzór i kontrolę działalności komitetów oraz innych jednostek organizacyjnych, realizujących czyny społeczne w zakresie poszczególnych dziedzin gospodarki (oświata, kultura, komunikacja itp.). Przy sprawowaniu nadzoru i kontroli działalności komitetów oraz innych jednostek organizacyjnych realizujących czyny społeczne właściwe wydziały prezydium PRN powinny w miarę możliwości korzystać z fachowej pomocy banku finansującego, wydziału finansowego i ewentualnie innych zainteresowanych organów prezydiów PRN. Kontrole powinny być przeprowadzane przynajmniej jeden raz w roku ze zwróceniem szczególnej uwagi na gospodarkę finansową i materiałową kontrolowanych jednostek. Przy sprawowaniu nadzoru i kontroli wydziały prezydium powinny współpracować z właściwymi komisjami PRN i GRN.

2. Na podstawie materiałów informacyjnych i obowiązującej sprawozdawczości biur gromadzkich rad narodowych oraz wydziałów prezydiów PRN — powiatowe komisje planowania gospodarczego powinny sporządzać i przedstawiać prezydium PRN zbiorcze informacje i sprawozdania wraz z wnioskami, dotyczące przebiegu realizacji czynów społecznych.